

ČEMU NAS JE PROŠLOST NAUČILA

(Mesdžid Fakulteta islamskih nauka, 23. 2. 2018)

الحمد لله رب العالمين. نستعينه و نستغفره، و نسأله الكرامة فيما بعد الموت لنا و لجميع المؤمنين. و نعوذ بالله من شرور أنفسنا و من سيئات أعمالنا. من يهد الله فلا مضل له و من يضل فلا هادي له. و أشهد أن لا اله الا الله وحده لا شريك له. و أشهد أن محمدا عبده و رسوله . أرسله بالحق بشيرا و نذيرا و سراجا منيرا لينذر من كان حيا و يحق القول على الكافرين . صلى الله تعالى عليه و على آله الطيبين الطاهرين و أصحابه الكرام الهداة المهتدين و سلم تسليما كثيرا . نسأل الله ربنا أن يجعلنا ممن يطيعه و يطيع رسوله و يتبع رضوانه و يجتنب سخطه. اللهم لا تجعلنا بدعائك أشقياء و كن بنا رؤوفا رحيمًا، يا خير المسؤولين و يا خير المعطين.

قال الله تعالى في كتابه الكريم : إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ ۗ

عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْكَيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ وَالْعَاجِزُ مَنْ اتَّبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا وَتَمَنَّى عَلَى اللَّهِ (رواه الترمذي)

Hvala neka je Uzvišenom Allahu, Koji daje čovjeku mogućnost pamćenja i sjećanja kako bi na osnovu onoga što je prošlo jasnije sagledavao svoju sadašnjost i odlučniji bio u kreiranju svoje budućnosti i neka je salavat i selam na Muhammeda, s.a.v.s., koji je s ruba ponora spasio svoje savremenike i uspostavio među njima zajednicu poštovanja, nesebičnosti i pune angažiranosti na putu dobra. Neka je salavat i selam na njegovu časnu porodicu, uzorne ashabe i sve njegove sljedbenike!

Cijenjeni profesori, poštovane kolege i dragi studenti!

Allah, dž.š., nam je podario veliku blagodat da se sjećamo i pamtimo ono što se već desilo i drugu, ništa manju blagodat, mogućnost da zaboravimo ono što nije važno.

Problem je vrlo često u čovjeku, da ono što trebamo pamtiti – zaboravljamo, a ono što trebamo odmah zaboraviti – godinama pamtimo i često umiremo s tim.

Poznato nam je da je povijest učiteljica života. Ona nam širi vidike i pomaže da shvatimo današnje pojave, procese i trendove. Iz njezina proučavanja možemo da uočimo razliku između našeg današnjeg načina života i načina života ranijih generacija. Možemo da primijetimo šta se promijenilo, a šta se ne mijenja.

Kroz povijest učimo više o sebi, koje su to karakteristike, obrasci ponašanja koji su nam svojstveni, bez kojih uprkos protoku vremena ne možemo i zbog čega nam se povijest ponavlja.

Možemo, naravno, analizirati i u čemu smo napredovali i gdje smo napravili iskorake.

Budući da svaki čovjek i svaki događaj ostavljaju trag za sobom, neki su ljudi tiho živjeli i umrli, drugi su mijenjali svijet, ipak s ove vremenske distance možemo vidjeti u čemu su naši prethodnici bili dobri, uspješni, a koje njihove odluke su bile pogrešne i vodile pojedince, kolektive, zajednicu i društvo u pogrešnom pravcu.

Zahvaljujući tim informacijama i saznanjima možemo jasnije sagledavati naše današnje djelovanje, mogućnosti i perspektive.

Ako, naprimjer, čitamo našu periodiku koja je izlazila početkom XX stoljeća, pred Prvi svjetski rat, interesantno je primijetiti koji su problemi koji opterećuju Bošnjaka muslimana u tom vremenu.

Autori prigovaraju bošnjačkim predstavnicima u vlasti: „...naši saboraši neće da vide u ovakom držanju Vlade nikakve pogriješke“, jer zbog dogovora sa Hrvatima o postizanju većine „bez skrupula nuđaju svoje usluge“ što je nedopustivo s obzirom da se radi „o čuvanju vitalnih interesa našeg naroda“.

Prilikom izbora novih kandidata za političke funkcije i klubove poslanika kaže se: "O dosadanjem radu kluba, o njegovim intencijama i uspjesima, o programu novih kandidata – ni slova: biraj ehaliyo i osiguraj mandat, a za rad i račun ne pitaj, niti imaš pravo pitati. A vala se nema ni za što pitati..."

"Naši su političari zaboravili svetu dužnost rada na islamskoj slozi i bratstvu, pa je naša ćorava i kratkovidna 'politika' zavadila brata sa bratom, ženu sa mužem, rođaka sa rođakom. To je uzrok da smo na političkom, a najglavnije na vjerskom polju slabo stali."

Istinski rad za opće dobro nije primaran, strankama nije cilj ulaganje truda „za poboljšanje vakufsko-mearifskog imetka, unapređenje prosvjete...“, nego se energija troši „na to ko će koga pobijediti i ko će koga više ocrniti“, čime je onemogućen bilo kakav zajednički rad za opće dobro kako to zahtijeva „današnje vrijeme i iziskuju okolnosti“.

„Stoljeća su prošla, a mi ništa nijesmo učinili na opću našu korist, nego u lenčarenju i međusobnim razmiricama živimo.“

Novoizabrani reis Čaušević ističe kao svoj osnovni programski zadatak „da imam čvrstu nadu, da će se dobrom voljom i sporazumom naći modus, da se odstrane i **dosadanje trzavice**“.

Pokušava se proniknuti u razloge ovog dekadentnog stanja i oni se nalaze u kolektivnim negativno formiranim navikama, pasivnosti, vjerskoj okoštalosti, formalizmu, samoizolaciji i besposličarenju: „Jedni lete u 'tekije', drugi na Meku, dok se jedni zatvore u kuću, pročame svoj vijek na šiljetima, ili na kožici a od pustog denbeluka okržljave već i umom, ne znaju ništa nego zijevati — to su duševni đuturumi... Ovaka i ovoj slična svjetina ne ubraja se u ljudsku zadrugu, niti joj se more reći, da su ljudi. Jer oni nemaju sveze u ljudstvu ni tjelesne, ni duševne, ne mogu se ni od pojedinaca brojiti, jer je njihovo imanje kao i nejmanje, a takoj stvari, koja ha bila ha ne bila besposlica je ikakvo ime davati.“

Bošnjaci se animiraju na uključenje u privredne tokove. „Bacimo se na trgovinu, obrt, poljoprivredu, kratko rečeno na sve, gdje se dade nešto zaslužiti. Radimo dan i noć!“ Tekst se završava pozivom Bošnjacima da najzad promijene svoje navike i da se trgnu iz pasivnosti i letargije. „Nema blagostanja bez trgovine, obrta i poljoprivrede. Dokažimo našem milletu, da se ne može održati narod, koji nema blagostanja! Uslikajmo to, pa objesimo na zid u svakoj muslimanskoj kući! Napišimo to u čitanke naše dječice! Dokažimo cijelom svijetu na taj način, da su muslimani sposobni za život!“

U samoobmanjujućoj dotadašnjoj dilemi i izboru: između zapadnjačkog napretka i vjerskog i kulturnog kolektivnog identiteta treba izabrati **oboje**. „Ne treba ostavljati ni dina ni dunjaluka. Da se mogne očuvati din i da se steče spas na ahiretu, treba na dunjaluku napredan biti. Ako narodno blagostanje bude samo u rukama naših neprijatelja, onda u kakvo stanje konačno moramo pasti? Od danas ne bi smjeli vladati nesuglasica među našim potomstvom naročito među medresalijama i mekteblijama. Ove bi obje stranke trebale da se postave na sredinu, da nastoje kako bi se na ovom svijetu napredovalo i pomoću toga napretka kako bi se na onom svijetu selamet sticao, jer u ovoj dojakošnjoj neizvjesnosti ne more ni govora biti o selametu.”

Kao muslimani, svjesni svoje odgovornosti prema Bogu i uočavajući kroz povijest naše slabosti, želimo graditi bolji svijet. Želimo graditi zajednicu i društvo odgovornih, svjesnih i savjesnih i angažiranih pojedinaca i nije nam svejedno šta ostavljamo budućim generacijama.

Zato cijenjeni profesori i dragi studenti:

1. Iskreno želimo da nam svima bude bolje i da mijenjamo stanje u društvu. Krenimo od sebe, mijenjajmo svoje navike nabolje, mijenjat ćemo stanje u društvu!
2. Jasno precizirajmo šta želimo u životu, šta je naš konkretni cilj, jer "veliki ljudi posjeduju ideale, mali ljudi prohtjeve", a onda napravimo plan kako da to ostvarimo. Jedina zarada koja se ne može povratiti i nadoknaditi jeste vrijeme. Čovjek koji želi "spasiti svoju budućnost" treba da koristi svoje vrijeme vrlo pažljivo kao što se koristi voda u pustinji ili zrak u vodi, nijedna kap ni udisaj ne smije biti nekontrolisan. Nikada ne ubijajmo vrijeme, ne traćimo ga, jer život je kraći nego što mislimo da jeste.
3. Put prema uspjehu jeste konstantno putovanje, koje se ne završava i ne dopušta nezainteresiranost, apatiju i predah.
4. Nikada ne budimo sigurni da smo ostvarili uspjeh. I poslije najvećih poduhvata krivi potez i katastrofalna greška može sve dovesti u pitanje. Nakon trijumfalnog osvojenja Meke Muhammed, s.a.v.s., doživljava Bitku na Hunejnu. Šta je Muhammed, s.a.v.s., uradio u Bitki na Hunejnu kada je opazio rasulo dvanaest hiljada ratnika i gubitak dvadeset godina borbe za tren oka? Muhammed, s.a.v.s., stoji prisebno, hrabro i odlučno zahtijeva od svoga amidže koji je imao snažan glas da prenosi njegove riječi: "Ja sam Božiji Poslanik! Ja sam potomak Abdulmut-talibov! Nema laži!" Ta hrabrost i postojanost osvještava ashabe i oni se vraćaju, okupljaju oko Muhammeda, s.a.v.s., govoreći iz sveg glasa: "Odazivamo ti se, Božiji Poslaniče, odazivamo!" i ostvaruju pobjedu.
5. Put ka uspjehu je promjenljiv. Nekada ćemo doživljavati podrške, hrabrenja, nekada osporavanja, bitno je razumijevati ono što se dešava i nastavljati.
6. "Ne plači nad prolivenim mlijekom", nego se trudi da ti se to više ne desi i gledaj kako da proliveno nadoknadiš! Zapamti da sve što se dešava – dešava se zbog nekog razloga i ne zaboravi da čovjeka ne odgajaju trenuci radosti, već periodi iskušenja!
7. Ne smatrajmo sebe vjernicima ako ne želimo i ne činimo drugome (kolegi, komšiji, prijatelju) ono što želimo i činimo sebi.
8. Ne plašimo se broja onih kojima je potrebno, ako dijelimo; već se plašimo naše ravnodušnosti i bezbrižnosti, da, iako smo u stanju, ne dijelimo.

Allah, dž.š., kaže:

Allah neće izmijeniti jedan narod dok on sam sebe ne izmijeni.

A Poslanik, s.a.v.s., je govorio: "Razuman je onaj koji se samoobračunava i radi za ono što ga čeka poslije smrti, a slabić je onaj koji pusti da mu duša strasti slijedi, a od Allaha se nada dobru!"

Da nas Allah, dž.š., usmjeri i pomogne na putu koji vodi napretku i prosperitetu!

ألا إن أحسن الكلام و أبلغ النظام كلام الله الملك العزيز العلام كما قال الله تبارك و
تعالى في نظم الكلام :

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ .

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم :

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا.

بارك الله لنا و لكم و لسائر المؤمنين و المؤمنات و المسلمين و المسلمات الأحياء
منهم و الأموات برحمتك يا أرحم الراحمين.

الحمد لله، الحمد لله، الحمد لله حمد الكاملين و الصلّاة و السّلام على سيّدنا و نبينا
محّمّد و على آله و صحبه أجمعين، تعظيما لنبينا و تكريما لفخامة شأن شرف
صفيه فقال عزّ و جلّ من قائل مخبرا و أمرا:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا.

اللهم صلّ على محمّد و على آل محمّد كما صلّيت على إبراهيم و على آل إبراهيم
إنّك حميد مجيد

اللهم بارك على محمّد و على آل محمّد كما باركت على إبراهيم و على آل إبراهيم
إنّك حميد مجيد

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله ربّ العالمين و الصلّاة و السّلام على خير خلقه محمّد و على آله و
صحابه أجمعين. اللهم اغفر للمؤمنين و المؤمنات و المسلمين و المسلمات الأحياء
منهم و الأموات إنّك سميع قريب مجيب الدّعوات يا أرحم الرّاحمين . اللهم أصلح
أحوالنا و أحسن أعمالنا و بلّغنا ممّا يرضيك آمالنا و ولّ أمورنا خيارنا و لا تولّ
أمورنا شرارنا و لا تؤاخذنا بما فعل السفهاء منّا و كن لنا و لا تكن علينا و اجعل
هذا البلد آمنا ، مطمئنّا ، رخيّا ، سخيّا ، محروسا ، محفوظا بحفظك و أمانك و
سائر بلاد المسلمين و القرى . اللهم انصر من نصر الدّين و اخذل من خذل
المسلمين و اكتب السّلامة و الصّحّة و العفو و العافية علينا و على الحجّاج و
الغزاة و المسافرين و الحاضرين و الغائبين في برّك و بحرك من أمة محمّد عليهم
أجمعين . و سلام على المرسلين و الحمد لله ربّ العالمين .

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ
وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

Prof. dr. Zuhdija Hasanović